

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

8. Quid sit in Sacramentis Res tantum, & Sacramentum tantum, & Res, &
Sacramentum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

Christi, licet intentio praequiratur ad hoc, vt verè ponatur ibi corpus Christi. Fatemur ergo, verba, vt sunt causa ponendi ibi corpus Christi, includere intentionem Ministri, non est tamen necesse, quod illam includant, quatenus componunt sacramentum. An verò sub prima etiam consideratione appellari debeant verba sacramentalia, est quaestio de nomine: & facile admitti potest illa appellatio, atque adeo potest concedi in aliquo sensu, quod verba sacramentalia includant intentionem; non quidem vt sacramentalia, hoc est, vt pars intrinseca sacramenti, sed vt sacramentalia, hoc est, vt operatoria, & effectiua sacramenti, nam quatenus sunt causa ponendi corpus Christi sub speciebus, & conficiendi sacramentum, debent considerari vt verba Christi, & vt sic includunt intrinsecè intentionem Ministri, vt diximus.

138. *Remittitur hic materia in tractatum de Eucharistia.* Hæc omnia non eò dicta sunt, vt asseramus intentionem Ministri non includi intrinsecè in sacramento Eucharistia, sicut in aliis sex sacramentis, de hoc enim agendum est infra in materia de Eucharistia, vbi ex professo dicemus quæ sint ea, ex quibus intrinsecè componitur: nunc autem solum dicimus, illa argumenta, quibus probauimus intentionem includi intrinsecè in aliis sacramentis, non habere eandem vim circa Eucharistiam, quia in ipsa potest assignari ratio aliqua probabilis differentia, & ideo pro nunc solum id asserimus de aliis sex sacramentis, reseruando id, quod ad Eucharistiam pertinet, ad eum locum, vbi ex professo examinabitur.

139. *Obiicitur prima.* Obiiciunt aliqui primò, quia si intentio est pars intrinseca sacramenti; ergo componitur intrinsecè sacramentum ex peccato. nam illa intentio aliquando potest esse formaliter peccaminosa; consequens autem videtur absurdum, quod peccatum sit instrumentum, & causa gratiæ. Respondetur, idem argumentum fieri posse in sacramento Matrimonij, quod, vt vidimus, necessariò componitur ex consensu coniugis, qui consensus potest aliquando esse peccaminosus, v. g. quando adest impedimentum non ex dirimentibus, sed impedientibus, vel ratione finis vitiosi, aut ex aliis capitibus. Potest etiam fieri illud sacramentum per copulam, vt vidimus sectione primâ: quæ similiter potest esse peccaminosa saltem venialiter. Omnes ergo fateri debemus, posse sacramentum componi partialiter ex aliqua actione peccaminosa, & prohibita; neque in hoc est aliquid inconueniens; nam illa actio non mouet Deum prout est à Ministro, sed prout est actio Christi bona, & laudabilis, sicut quando famulus ex fine vitioso dat elemosynam iussu domini, illa datio elemosynæ considerata prout est actio domini dantis elemosynam per illum ministrum, mouet Deum ad retributionem, licet prout est à famulo, displiceat & moueat ad puniendum.

140. *Obiicitur secunda.* Obiiciunt secundò, quia si intentio ministri est intrinseca sacramento, eo quod ablata illa, & manentibus aliis non datur sacramentum; eadem ratione dicendum erit, potestatem, v. g. iurisdictionis esse intrinsecam in sacramento Pœnitentiæ, & potestatem Ordinis in sacramento Eucharistia, & aliis, quæ sine illa potestate non dantur. Respondetur, infra in materia de Eucharistia, & Pœnitentia videbimus, an ea omnia necessariò sint concedenda, pro nunc dicimus, in iis omnibus, in quibus eadem ratio procedit, idem omnino fatendum esse.

141. *Obiicitur tertia.* Tertiò obiici posset, quia si intentio Ministri est pars intrinseca sacramenti, idem dicendum de intentione requisita ex parte suscipientis sacramentum Baptismi, v. g. vel aliud quodcumque præter Eucharistiam; nam sine illa adessent omnia alia, P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

non fieret sacramentum in adulto: & tamen Eugenius in illo decreto, solum dixit, tribus perfici sacramenta nouæ legis, materia, forma, & ministro, &c. ad quorum nullum videtur pertinere illa intentio suscipientis.

Respondetur, illam intentionem in adulto proculdubio intrare saltem in obliquo ad denominationem sacramenti in ratione sacramenti validi. Eugen. autem nihil de illa dixit in eo loco, vel quia non requiritur ad omnia sacramenta in vniuersum: quando enim conferuntur paruulis, non requiritur, & quando conficitur etiam sacramentum Eucharistia, non requiritur ad eius valorem intentio suscipientis: quare in doctrina vniuersali, & communi omnibus sacramentis non debuit exprimi id, quod non erat omnibus commune. Vel dici potest, tunc quando requiritur intentio suscipientis, comprehendendi posse sub nomine materiæ: nam ablutio, v. g. in Baptismo est actio, quæ exercetur circa tale subiectum humanum, volens, &c. Quare, sicut requiritur essentialiter ad valorem Baptismi, quod corpus illud sit actu animatum, & per consequens animatio subiecti intrat partialiter ad denominandam abluitionem in ratione materiæ validæ; sic intentio adulti suscipiendi sacramentum: & sicut animatio videtur comprehensa nomine materiæ, dum requiritur pro materiæ ablutio corporis animati: sic intentio includitur ibi, quia materiæ est ablutio hominis volentis baptizari, si adultus est, &c. Sic indicat Suarez in simili supra disp. 14. sect. 2. §. Atque ex his. Posset fortasse alia via excogitari ad soluendum hoc argumentum: hæc tamen videtur planior, & facilior, ac sine inconuenienti alicuius momenti.

SECTIO VIII.

Quid sit in sacramentis, res tantum, & Sacramentum tantum, & res, & Sacramentum?

Hæc quaestio tractari solet de singulis sacramentis, & præcipuè de sacramento Pœnitentiæ, & de Extrema vnctione, in quibus habet maiorem difficultatem; quia tamen communis est omnibus sacramentis, videtur hoc in loco examinanda vniuersaliter pro omnibus, vt ex doctrina generali definiri possit postea de singulis in particulati.

Solent ergo Theologi cõmuniter in sacramentis nouæ legis distinguere hæc tria, scilicet aliquid, quod sit sacramentum tantum, aliquid, quod sit res tantum, & aliquid, quod sit res simul, & sacramentum. Nomen autem sacramenti, in hac quaestione non significat id solum, quod est signum practicum gratiæ, sed accipitur latius pro signo pertinere ad sacramentum, licet reuera non sit pars intrinseca sacramenti: nam character, qui dicitur cõmuniter res, & sacramentum verè, non est pars, sed effectus Baptismi: est tamen signum, & ideo in latiori significatione appellatur sacramentum. Rursus quando aliquid appellatur sacramentum tantum, non est sensus, quod in illo solo consistat tota ratio illius sacramenti, sed quod illud ita sit signum, vt non simul res significata. Per hunc ergo loquendi modum volumus Theologi explicare, in sacramentis dari aliquid, quod significat, & non significatur, & hoc appellant sacramentum tantum. Rursus dari aliquid, quod significatur, & non significat, & hoc appellant rem tantum. Denique dari aliquid, quod significat, & significatur, & hoc appellant rem simul, & sacramentum.

Hanc diuisionem vsurpauit Magister in 4. d. 22. S. Thom. infra quaest. 84. art. 1. ad 3. Scotus in 4. d. 8. q. 1. art. 1. & alij cõmuniter. Existimatur etiam Scotus.

D

desumpta

Eugen. IV.

Responsio.

Alia responsio.

Suarez.

142.

In sacramentis Theologi tria distinguunt qua hic explicantur.

143.

Magister. S. Thom.

Scotus.

Augustin.
Valquez.
In Eucharis-
tia.

desumpta ex Augustino in lib. sentent. Prosperi re-
lato in cap. Hoc est, de consecratione dist. 2. & in Epi-
stola 23. ad Bonifacium. sed alius est ibi sensus Augu-
stini, ut bene obseruauit P. Valquez tom. 4. in 3. part.
9. 84. art. 1. dub. 3. Nam verba Augustini in primis
non inueniuntur in illo loco unde allegantur. De-
inde solum dicitur ibi, quod in Eucharistia datur &
sacramentum, hoc est, signum visibile, nempe spe-
cies, & res sacra, hoc est, corpus Christi, quod ta-
men non appellat ibi sacramentum. In secundo
verò loco ex Epist. 23. dicit, quod secundum quendam
modum sacramentum corporis Christi, corpus Christi est.
In quibus verbis non dicit, corpus Christi esse quo-
dammodo sacramentum, sed species quæ sunt sa-
cramentum corporis Christi, id est, symbolum il-
lius, dici quodammodo, & improprie corpus Chri-
sti, sicut Baptismus qui est sacramentum fidei, dici-
tur quodammodo fides. Magis fauent huic doctri-
næ Hugo de S. Victore 3. tom. lib. 2. de sacram. p. 8.
cap. 7. & Innocentius III. in cap. cum Maribus, de cele-
bratione Missarum, qui in sacramento Eucharistie
illa tria distinguunt. De omnibus tamen sacramen-
tis vniuersaliter id non dicunt; Scholastici tamen
illa etiam tria in aliis sacramentis inuenire, & assi-
gnate conantur.

Hugo.
Innoc. III.

144.
In Baptismo,
Confirmatio-
ne, & Ordi-
ne.

Et quidem in Baptismo, Confirmatione, & Or-
dine facile assignantur; nam materia, & forma di-
cuntur sacramentum tantum; significant enim gra-
tiam, characterem, & alios effectus, & non signifi-
cantur; gratia verò dicitur res sacramenti, quia si-
gnificatur, & non significat; character denique dici-
tur res simul & sacramentum, quia significat gra-
tiam, & significatur ab ipso sacramento. In Eucha-
ristia facilius eadem tria distinguuntur, scilicet spe-
cies sunt sacramentum tantum, quia significant
corpus Christi, & gratiam cum ipsæ non signifi-
centur, gratia verò est res tantum, quia significatur,
& non significat. Denique corpus Christi est sacra-
mentum simul & res, quia significat gratiam, & si-
gnificatur à verbis, & speciebus.

145.
In Matrimo-
nio.

In Matrimonio etiam distinguunt communiter
illa tria, ut materia, & forma, seu verba contrahen-
tium sint sacramentum tantum, quia significant, &
non significantur; gratia verò sacramentalis sit res
tantum, quia significatur, & non significat. Denique
vinculum indissolubile, seu indissolubilitas particu-
laris, quam participat matrimonium fidelium ex eo
quod sacramentum sit, dicitur res, & sacramentum,
quia significatur per materiam, & formam, & signi-
ficat rursus gratiam ac vñionem Christi cum Ec-
clesia, vel verbi diuini cum natura humana. Sic
enim Augustinus lib. 1. de nuptijs, & concupisc. 10. di-
cit, hanc omnimodam indissolubilitatem esse rem
sacramenti. Huius (inquit) proculdubio sacramenti res
est, ut mas, & femina coniugio copulati, quandiu viuunt
inseparabiliter perseuerent, & lib. de bono coniug. cap. 7.
significat, eandem indissolubilitatem esse etiam sa-
cramentum, his verbis. Quid sibi velis tanta firmitas
vinculi coniugalitatis, quod nequaquam puto tantum valere
potuisse, nisi alicuius rei maioris quoddam sacramentum
adhiberetur. videatur Sanchez lib. 2. de Matrimonio
dist. 13. n. 7. Vbi latè probat, maiorem indissolubili-
tatem Matrimonio aduenisse ex ratione sacramenti;
licet ipse velit non omnimodam indissolubilitatem
inde aduenire. In hoc tamen non placet, nam Au-
gustinus, & alij ex ratione sacramenti, eam viden-
tur deducere. Nec obstat, quod Matrimonium ra-
tum sit sacramentum, & tamen adhuc non sit omni-
no indissolubile, respondeo enim, iam habere ex eo
quod sacramentum est, indissolubilitatem omni-
modam saltem radicaliter, hoc est, institutionem

Augustin.

Sanchez.

diuinam, ut sequuta copula resulter omnimoda in-
dissolubilitas; quam tamen nec radicaliter habet
Matrimonium consummatum, ne dum ratum inter
infideles, eo quod sacramentum non est.

Difficultas ergo tota est circa sacramentum Pœ-
nitentie, & Extreme vñctionis. Et quidem de Ex-
trema vñctione duas sententias refert Suarez tom. 4.
dist. 41. sect. 3. in fine. Prima dicit, rem, & sacramentum
illius, esse hilaritatem mentis, confortationem, &
maiorem sustinentiam laborum, quam alij appel-
lant vñctionem internam. Quam sententiam vt
communem refert, & approbat Henriquez lib. 3. de
Extrema vñctione, cap. 9. §. 2.

Alia sententia dicit, in Extrema vñctione rem &
sacramentum esse sanitatem corporis, quam illud
sacramentum affert, non semper, & absolute, sed si
expedierit ad animæ salutem, vt dixit Tridentinum
sess. 14. c. 2. quæ sanitas est res sacramenti, quatenus
ab ipso caulatur, & est aliquo modo sacramentum,
quatenus significat animæ sanitatem, & licet non
semper habeatur is effectus, id patum refert, quia
ad significandum aliquid, quod sit res & sacramen-
tum, sufficit, quod sacramentum ex se habeat vim
ad illum effectum cauandum, si aliunde non impedi-
diatur; nam in altera etiam sententia assignatur ala-
critis illa, & hilaritas interna, quam tamen multi
ægroti non habent propter carentiam vsus ratio-
nis, vel distractionem, aut aliam causam, & in om-
nibus sacramentis assignantur pro re sacramenti
gratia habitualis, quæ tamen sapissime non ponitur
propter obicem peccati.

De sacramento Pœnitentie variæ sunt opiniones,
prima dicit, in iis sacramentis in quibus non im-
primatur character, produci aliam quamdam quali-
tatem spirituales, quam vocant ornatum animæ,
quæ sit proxima dispositio ad gratiam sacramenta-
lem, & hanc dicunt esse rem simul & sacramentum,
sicut in aliis est character. Ita sentit & probat acriter
Capreolus, dist. 22. §. 1. art. 3. & Paludan. dist. 14. §. 1.
Viguer. 16. vers. 10. quibus fauet Antonin. 3. part.
tract. 14. c. 1. & c. 17. in principio.

Hanc tamen sententiam communiter omnes re-
ciunt, quia absque vñlo fundamento fingit illam
nouam qualitatem, & quia si talis qualitas daretur,
vel illa esset permanens, vel transiens: non quidem
esset transiens, quia ornatus animæ non posset au-
ferri sine noua culpa: si verò esset permanens, iam
esset character, non quidem omnino indebilis,
cùm posset auferri per peccatum, sed debilis ex
voluntate hominis, quod non repugnat omnino
cùm ratione communi characteris. Videatur Sua-
rez tom. 4. dist. 18. sect. 5. n. 4.

Secunda ergo sententia dicit, contritionem, seu
dolorem internum esse rem simul, & sacramentum
in Pœnitentia. Hanc tenent Thomistæ, & alij com-
muniter cum S. Thom. infra 9. 84. art. 1. ad 3. vbi cum
Magist. in 4. dist. 22. Est autem difficile in hac senten-
tia explicare, quomodo contritio sit res; nam licet
ipsa sit sacramentum, quatenus significat, & causet
gratiam simul cum aliis partibus, & licet ipsa etiam
significetur per confessionem, non tamen causetur
per illam, sed potius est causa ipsius confessionis,
quæ procedit ex dolore interno; ergo contritio
non potest esse res sacramenti, nam id, quod est res
in aliis sacramentis, significatur, & causetur ab ipso
sacramento.

Propter hanc difficultatem laborant Thomistæ in
explicando, quomodo contritio causetur ab hoc sa-
cramento. Quidam primò hoc explicant dicentes,
contritionem, licet quatenus est actus pœnitentie,
precedat, & sit causa confessionis; ipsam tamen,

146.

In Extrema
vñctione diffi-
cultas pecu-
liaris.
Suarez.

Prima sen-
tentia.
Henriquez.
Secunda sen-
tentia.

Trident.

147.

In Pœnitentia
varia sūt
opiniones.
Prima sen-
tentia.

Capreolus.
Paludan.
Viguer.
Antonin.

148.

Regitur.

149.

Secunda sen-
tentia.
S. Thom.
Magister.

150.

Primus mo-
dus hoc expli-
candi.

vt

ut est efficax ad remittendum peccatum esse effectum sacramenti, hanc enim efficaciam non habet à se, sed ab aliis partibus sacramenti, quare eadem contritio sub diuersis considerationibus est sacramentum, & effectus sacramenti: si enim est attritio, non habet de se disponere sufficienter ad gratiam; si uero iam erat contritio, non habebat saltem de se disponere ad tantam gratiam, hoc enim habet à confessione, & absolutione; quare sub hac consideratione est eorum effectus.

151. *Reijetur.* Sed hic modus reijcitur primò, quia hac ratione posset etiam dici, confessionem esse rem sacramenti, quia confessio ab absolutione etiam accipit efficaciam cauandam gratiam, quam secundum se non haberet, imò ipsa absolutio posset dici res sacramenti, quia ipsa etiam à coniunctione cum confessione, & dolore habet efficaciam cauandam gratiam, quam non haberet secundum se. Secundò, quia hoc ipsum dici posset in aliis sacramentis, in Baptismo, v. g. posset dici, attritionem esse rem sacramenti, quia prout coniuncta cum Baptismo, est sufficiens dispositio ad gratiam, quod secundum se non habebat. Tertiò & à priori, quia illud non est propriè contritionem cauati à sacramento, sed solum ex coniunctione aliarum partium accipere denominationem partis actualis, ac proinde magis est fieri sacramentum, quam rem sacramenti, ut notat Suarez n. 12.

152. *Secundus modus.* Secundus modus explicandi est aliorum, qui dicunt, dolorem esse effectum & rem huius sacramenti, quia sicut est effectus secundarius Eucharistiae, de uoto actualis, & refectio; si hoc sacramentum causat, & excitat in poenitente maiorem dolorem de peccatis; quare idem dolor, qui prius erat causa confessionis postea auctus, & excitatus est effectus eiusdem confessionis, & absolutionis. Hæc videtur esse de mente Caietani d. q. 84. art. 1. Petri de Soto lib. 7. de confessione, in fin. & videtur fauere Richardus dist. 22. art. 2. q. 1. apud Carthusianum eadem dist. q. 3. Quatenus ait, quod confessio excitat contritionem, & absolutio eam format, ideoque est res sacramenti, & quia causat remissionem peccati, est sacramentum.

153. *Primus reijcitur.* Contra hunc modum argui solet, primò, quia non assignat aliquid, quod sit semper res & sacramentum, sed solum in aliquibus casibus: sæpè enim contingit, non moueri hominem virtute huius sacramenti ad maiorem, vel nouum dolorem. Respondetur tamen posset, in hoc sacramento, in quo res & sacramentum debet esse actio humana, satis esse quod sacramentum, quantum est de se, excitet semper ad illum actum, nisi impediatur à natura, vel humana libertate.

154. *Secundus reijcitur.* Arguitur secundò, quia contritio illa, quæ est res & sacramentum, vel est eadem numero, quæ est pars sacramenti, vel alia. Si est eadem, ergo non causatur, à sacramento, nec est res sacramenti, cum ipsum antecedat; si est alia, ergo hæc non est sacramentum, cum non causet remissionem peccati, quod iam supponit remissum per ipsum sacramentum, à quo hæc secunda contritio causatur.

155. *Tertius modus.* Tertius modus explicandi similis huic est, quod dolor prout est dispositio ad gratiam sacramentalem, est sacramentum, idem uero dolor ut informatus, iam eadem gratia, & factus meritorius de condigno, vel si erat contritio, factus magis meritorius & dignior maiori gloria; ut sic, inquam, est effectus sacramenti, si quidem à gratia sacramentali habet hunc nouum valorem; quare idem dolor sub diuersis considerationibus est sacramentum & res sacramenti. Ita Suarez ubi supra n. 13.

156. *Reijcitur primò.* Hic etiam modus displicet. Primò, quia rarò accidit, quod in eo instanti, in quo, perficitur sacramentum.

P. Ioan. de Lugo de Sacramento.

mentum Poenitentiae, perseueret dolor actualis, qui est pars sacramenti, quare rarum esset, quod dolor esset sacramentum, & res sacramenti. Secundò, quia si dolor posset dici res sacramenti, ex eo quod à gratia sacramentali accipiat nouum valorem ad merendum, eodem modo dici posset, in sacramento Baptismi attritionem, esse rem sacramenti, nam eadem attritio accipit à gratia sacramentali nouum valorem ad merendum, quare cum eadem proprietate posset dici res illius sacramenti: nemo autem dixit, rem sacramenti in Baptismo esse dolorem; ergo nec propter illam solam rationem dici debet in sacramento Poenitentiae. Tertiò, cum maiori ratione dicendum esset, in Matrimonio verba coniugis esse sacramentum, & rem sacramenti; nam verba ultimi coniugis in ultimo instanti prolationis causant gratiam sacramentalem, atque ideo sunt sacramentum. Rursus eadem verba in illo instanti dignificantur ab eadem gratia, sicut contritio in ultimo instanti absolutionis dignificatur à gratia sacramentali; nam prolatio illa verborum, si debito modo fit, est actus honestus, & meritorius, atque adeo in illo instanti poterit dignificari ab illa maiori gratia, & per consequens prout sic dignificata erit res sacramenti causata à verbis alterius coniugis.

157. *Quartus reijcitur.* Quartò hoc ipsum argumentum fieri potest de intentione recipiendi sacramentum; quæ quidem in instanti, in quo recipitur, (si actus honestus est, prout regulariter est) poterit etiam dignificari à gratia sacramentali, & prout sic dignificata dicetur res sacramenti, & tamen nemo dixit intentionem recipiendi sacramentum, vel verba coniugis esse rem & sacramentum. Hæc autem argumenta procedunt ad hominem, supponendo, attritionem, vel dolorem in instanti illo, quo disponunt ad gratiam posse dignificari ab eadem gratia; de hoc enim est specialis difficultas, de qua egimus supra tom. 1. disp. 6. nunc apertè solum dicimus, quod si illud dicatur de actu doloris, idem dici debet de his aliis.

158. *Quartus modus.* Quartus modus explicandi est, contritionem dupliciter posse considerari; primò, ut est dispositio, & præcedit gratiam sacramentalem, & ut sic est sacramentum. Secundò, ut est formata per ipsam gratiam; & ut sic esse rem sacramenti, quia esse formatam habet ex virtute sacramenti, & est etiam sacramentum, quia ut sic causat media gratia remissionem peccati; quæ est effectus gratiæ, & res sacramenti, hæc enim remissio est, quæ propriè significatur per verba, atque vltimò intenditur in hoc sacramento. Ita Sotus dist. 14. q. 1. art. 1.

159. *Impugnatur.* Hic modus dicendi multò minùs potest sustineri, primò quia dicere, contritionem ut formatam gratia esse causam remissionis peccati, est dicere, gratiam ipsam esse causam remissionis peccati; sed gratia ipsa non dicitur ex eo capite sacramentum, licet causet remissionem peccati, hæc enim est causalitas in genere causæ formalis, quæ nõ sufficit ad hoc, ut dicatur sacramentum, nam sacramentum causat efficienter, vel quasi efficienter suos effectus; ergo nec contritio ut formata gratia poterit dici sacramentum, propter remissionem peccati, quæ consequitur. Secundò quia, licet gratia possit dici causa remissionis peccati in genere causæ formalis, non potest tamen dici quod contritio, vel attritio ut formata per gratiam sit causa remissionis peccati, non enim est causa meritoria, quia contritio ut intelligatur dignificata per gratiam ad merendum, debet iam intelligi ut operatio hominis grati & sancti; ergo iam intelligitur peccatum remissum, & per consequens non potest contritio ut sic formata illum effectum mereri, præsertim cum sit effectus talis, qui vel essentialiter

fentialiter, vel saltem necessariò consequitur gratiam ipsam: deinde nec contritio vt sic formata per gratiam potest dici causa formalis remissionis peccati, quia gratia ipsa est causa adæquata formalis, & sufficiens remissionis peccati: ergo pro eodem signo intelligitur causare vtrumque effectum, scilicet remissionem peccati, & informationem contritionis. Imò in rigore loquendo, videtur, quod prius causet remissionem peccati; quia contritio, vt dixi, non censetur informata per gratiam, & dignificata, nisi quatenus concipitur esse operatio hominis grati & iusti; ergo prius intelligitur iustificatum, & mundatum ipsum subiectum per gratiam, quàm intelligatur contritio dignificari, & informari.

160.
Quartus mo-
dus.
Ferrar.

Rejicitur sa-
cile.

Quintus modus explicandi tribuitur Ferrariensi 4. contra gentes, cap. 72. quod contritio sit sacramentum, prout causat gratiam, & sit res sacramenti, quatenus ipsa causatur à sacramento in voto, nam hoc sacramentum non solum in re, sed etiam in voto, causat suum effectum, & per consequens causat vltimam etiam dispositionem ad gratiam, quæ est contritio. Hic modus facile rejicitur primò quia supponit falsum, scilicet gratiam causari effectiue ab hoc sacramento in voto; tunc enim licet homo iustificetur cum ordine ad sacramentum, non tamen concurrat sacramentum, nec vt causa physica cum non existat, nec vt causa moralis, cum sæpè contingat non esse futurum postea sacramentum. Secundo votum sacramenti est ipsamet contritio, quæ continet propositum confessionis; ergo si contritio causatur à Sacramento in voto, causatur à se ipsa, & erit res sui ipsius, quod repugnat.

161.
Sextus modus
facilior.
Suarez.
Magister.
Bonauent.
Alex.
Valquez.

162.
Impugnans
eum aliqui.

Sextus modus, qui facilior & clarior videtur, vt fatetur Suarez n. 6. & cui fauent Magister, Bonauentura, & Alex. ibi relati, & quem amplectitur Valquez in præfati, n. 20. dicit, dolorem esse rem simul & sacramentum, quia significat gratiam vt constat, cum illam causet, vt est pars sacramenti, & aliunde significant à confessione, quæ significat, & reddit sensibilem dolorem internum.

Hunc modum impugnant communiter, ex eo, quod contritio non est effectus confessionis externæ, sed potius è contra confessio est effectus contritionis; ergo contritio non potest esse res, nec confessio potest esse sacramentum respectu contritionis, quia id quod est sacramentum, significat sacramentaliter rem, significare autem sacramentaliter est significare efficaciter, seu cauendo rem significatam.

163.
Respondetur.

Hæc tamen ratio non videtur satis firma: negatur enim facile, quod debeat semper id, quod est res, causari ab eo, quod dicitur sacramentum, sufficit quippe quod significetur. Quod etiam ex aliis sacramentis probari potest, nam in primis character, qui est res & sacramentum in tribus sacramentis, non videtur causare gratiam habitualement, quæ datur in sacramento, hæc enim sufficienter causatur à materia, & forma sacramenti, & tamen gratia dicitur res sacramenti, etiam in ordine ad ipsum characterem quia per ipsum etiam significatur. Deinde in Extrema vnctione dicimus, sanitatem corporis esse rem & sacramentum, quia significatur, & significat etiam spiritualem sanitatem, & tamen non causat illam, nam hæc æquè causatur, etiam si ob aliquam rationem non concedatur sanitas corporis; ergo potest aliquid esse res in ordine ad id, à quo non causatur, atque adeo contritio potest esse res non causata, sed significata per confessionem, quod sufficit vt dicatur simpliciter res huius sacramenti.

164.
Displicet ta-
men ex alio
capite.

Ex alio tamen capite displicet mihi ille modus explicandi, quia nimirum ad hoc, vt aliquid dicatur res sacramenti, non videtur satis, quod quomodo-

cumque significetur per aliam partem eiusdem sacramenti, sed requiritur, quod significetur sacramentaliter, hoc est, ex Christi institutione: contritio autem non significatur per confessionem, hoc modo: sed potius ex natura rei, vel ex hominum institutione, qui per tales voces significant dolorem, aut poenitentiam internam; ergo non significatur contritio, sicut requiritur vt dicatur res sacramenti. Consequetia est bona; maior probatur; si enim quicumque modus significandi ad id sufficeret, multa alia deberent dici res sacramenti, quæ hoc tamen nomine non appellantur, v. g. consensus internus contrahentium in Matrimonio; ille enim significatur per verba externa. Item eodem modo in aliis sacramentis intentio ministrandi, & suscipiendi sacramentum debet dici res sacramenti, quia illa etiam significatur per actionem, vel susceptionem externam, & consequenter consensus internus in matrimonio, & intentio in aliis sacramentis debet dici res & sacramentum, quia significant simul & causant gratiam, & ex alio capite significantur per actionem externam. Cum ergo hæc omnia non dicantur res sacramenti, fateri debemus, ad hanc denominationem non sufficere significari quocumque modo, sed debere significari sacramentaliter, seu ex peculiari Christi institutione. Nec obstat, si dicas intentionem, vel consensum internum non esse partem sacramenti; nam dato hoc, quod in rigore metaphysico verum non est, vt vidimus supra sect. præcedenti, ad nostrum propositum id non refert; character enim non est pars sacramenti, sed effectus, & tamen dicitur res & sacramentum; ergo similiter intentio, & consensus internus, qui est causa sacramenti, posset dici res, & sacramentum.

Minor verò, quod scilicet contritio non ita significetur per confessionem, probatur clarè, quia confessio independet à Christi institutione significat ex se, hominem dolere de iis, de quibus se accusat: nec hoc significat sacramentaliter, nam sacramentalis significatio est illa, per quam Christus aliquid occultum intendit nobis significare; Christus autem per confessionem non significat nobis contritionem, sed ipse poenitens est, qui eam contritionem, & dolorem vult significare, & manifestare. Christus quidem instituit, quod confessio non fiat sine dolore, non tamen significat ipse Christus dolorem per confessionem: quando enim Christus intendit aliquid significare per aliquod signum sacramentale, tenetur ipse ponere rem significatam, ne signum ipsum sit falsum, vt constat in aliis sacramentis, in quibus res significata semper ponitur, nisi ad sit obex, contritionem autem non tenetur Christus ponere etiam posita confessione, sed ipse poenitens; ergo poenitens, & non Christus, intendit per confessionem significare contritionem internam.

Igitur, vt defendamus illam communem diuisionem in omnibus sacramentis, & assignemus aliquam rationem quidquam, quod in sacramento Poenitentia sit res & sacramentum simul, possumus id aliquo modo deducere ex doctrina Concilij Tridentini sess. 14. c. 3. vbi de re huius sacramenti sic dicitur: *Sanè verò res, & effectus huius sacramenti, quantum ad eius vim, & efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo, quam interdum in viris pijs, & cum deuotione hoc sacramentum suscipientibus conscientia pax ac serenitas cum vehementi spiritus consolatione consequi solet.* In quibus verbis videtur Concilium eodem modo loqui de hac conscientia pace in ordine ad hoc sacramentum, sicut postea agendo de Extrema vnctione in eadem sess. cap. 2. dixit sanitatem corporis esse illius effectum & rem. Nam sicut ibi dixit, quod sanitas

Probatur ma-
ior.

165.
Minor proba-
tur.

166.
Explicatur
noster modus
& verior ex
Conc. Trid.
Conc. Trid.

Eugen. IV.

sanitas corporis interdum, ubi salutis animæ expediret, consequitur gratiam illius sacramenti; sic hic dicit, quod pax conscientie interdum in viris piis cum deuotione hoc sacramentum suscipientibus consequitur reconciliationem cum Deo. Nam sicut est proprium cibi delectare palatum, & ideo Eucharistia affert sæpe dulcedinem spirituales, quæ est secundarius effectus, ut colligitur ex Eugenio IV. in decreto illo unionis post Concilium Florentinum: sic est proprium reconciliationis factæ pacem, & tranquillitatem causare; uterque tamen effectus impediri potest, & solet propter varia impedimenta intrinseca, vel extrinseca; sicut ergo supra cum comuni multorum sententia diximus, sanitatem corporis esse rem & sacramentum in Extrema-vnctione, quia significat, & significatur; sic eodem fundamento dicere possumus, in sacramento Pœnitentiæ pacem illam internam esse rem & Sacramentum, quia & significat, & significatur; significat quippe pacem restitutam cum Deo per gratiam, & remissionem peccati: significatur autem per partes huius sacramenti, nempe per materiam & formam.

167.
Non obstat
primò.

Nec obstat, quod hic non sit effectus infallibilis, & vniuersalis; neque enim sanitas corporis est etiam effectus vniuersaliter infallibilis in Extrema-vnctione; & tamen potest appellari res illius, ut supra vidimus; quia sacramentum de se habet illam significare, saltem ut ponendam in certis circumstantiis. Sic ergo de pace conscientie dici potest, quod sacramentum Pœnitentiæ illam significat de se ut ponendam saltem quando adfunt tales vel tales circumstantiæ. Nec etiam obstat, quod pax hæc non causet reconciliationem cum Deo, & remissionem peccati, atque adeo non possit dici sacramentum respectu illius. Iam enim diximus, ad hoc quod aliquid dicatur res sacramenti, non requiri quod causetur ab illo, quod dicitur sacramentum respectu illius, sed sufficere quod saltem significetur sacramentaliter ab illo. Neque etiam sanitas corporis causat sanitatem animæ in Extrema-vnctione, & tamen dicitur sacramentum respectu illius, quod illam saltem sacramentaliter significat in talibus circumstantiis.

168.
Instatur.

Dices, si pax illa, & tranquillitas conscientie appellatur res sacramenti Pœnitentiæ, poterunt etiam in sacramento Ordinis, v. g. dici res sacramenti omnia auxilia, quæ dantur ratione illius sacramenti per totam vitam ad bene exercendum Ordinem susceptum, & in sacramento Baptismi dicentur res omnia auxilia, quæ dantur homini per totam vitam ad seruandam Christi præcepta, & sic de aliis Sacramentis: nam pax illa non videtur esse aliud nisi actus interni intellectus & voluntatis, seu illustrationes, & affectiones gaudij in actu secundo; si ergo hæc illustrationes & affectiones dicuntur res sacramenti, illæ etiam poterunt ita appellari.

169.
Respondet.

Respondet, in hoc posse esse questionem de nomine, nam te ipsa vtrique sunt effectus sacramenti; non tamen appellantur vtrique res sacramenti; quia quando Theologi communiter distinguunt illa tria in sacramentis, volunt illa inuenire vel in ipsis partibus intrinsecis sacramenti, vel certe in iis, quæ simul cum sacramento sunt, qualis est character & alia eiusmodi. Vnde nemo dixit, consecrationes Eucharistiæ validas, quas Sacerdos conficit per totam vitam, & quæ reuera sunt effectus sacramenti Ordinis, esse rem illius sacramenti, quia nimirum non ponuntur simul cum ipsa ordinatione, sicut ponitur character; illi verò effectus, qui comitantur per se loquendo ipsum sacramentum, dici solent res sacramenti, licet sint illustrationes, vel inspirationes, vel quidvis aliud. Sic enim in Extrema-vnctione

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

multi Theologi communiter, ut supra vidimus, dicunt, rem & sacramentum esse alacritatem internam, quam ægrotus experitur; quæ tamen alacritas consistere debet in actibus internis, siue deliberatis, siue indeliberatis. Alij verò effectus, qui ex se non habent hanc concomitantiam cum sacramento, sed postea dantur, non videntur facere vnum cum ipso sacramento, & ideo non sunt pars in illa diuisione, quæ sacramentum diuidi solet in illa tria. Cum ergo pax, & serenitas conscientie sit ex illis effectibus, qui in talibus circumstantiis comitantur ipsum sacramentum Pœnitentiæ, sicut alacritas interna comitatur Extremam-vnctionem, non immerito possumus illam dicere rem & sacramentum in Pœnitentia, sicut alij Theologi dicunt, alacritatem rem & sacramentum in Extrema-vnctione. Hoc autem satis est ad sustinendam illam communem Theologorum diuisionem, ad quam quilibet proportio, vel congruentia sufficit.

DISPUTATIO III.

De necessitate Sacramentorum.

SECTIO I. Vtrum in statu innocentia debuerint esse Sacramenta.

SECTIO II. Vtrum in lege natura & scripta fuerint Sacramenta.

SECTIO III. Vtrum in lege noua fuerint necessaria Sacramenta.

NECCESSITATIS nominē in præfenti non intelligimus necessitatem in toto rigore, de hac enim agitur dum de singulis sacramentis in particulari tractatur. Et quidem certum est, non fuisse omnino necessariam sacramentorum institutionem, cum Deus alijs vijs potuisset abunde providere, & succurrere infirmitati humanæ. Certum etiam est, supposita institutione aliqua sacramenta esse necessaria necessitate medijs, alia verò necessitate præcepti, alia neutro modo. Nunc autem solum agimus de necessitate antecedente institutione, an scilicet necesse fuerit ea institueret non quidem omnimoda necessitate, sed congruitate, & conuenientia: an scilicet congruum fuerit, & expediens: Potest autem hæc questio tractari iuxta diuersos status generis humani, de quibus sigillatim agendum erit, scilicet de statu ante peccatum, & de statu post peccatum, qui rursus diuiditur in statum legis naturæ, legis scriptæ, & legis Euangelicæ: dubium tamen est de quo statu egerit S. Thomas art. 1. huius questionis 61. S. Thom. ubi querit in communi, Vtrum sacramenta sint necessaria ad humanam salutem; titulus enim videtur esse communis, & abstrahere ab vtroque statu. Aliunde verò videtur S. Thomas ibi loqui de hominibus post peccatum, nam secunda ratio qua probat conclusionem, sumitur ex lapsu, quia nimirum per peccatum se homo subdit rebus corporalibus, & sensibilibus, quare oportuit, quod iisdem subderetur ad sanitatem; quæ ratio solum probat de statu hominis post peccatum. Confirmari potest primò ex titulo art. 2. & principio eiusdem articuli; scilicet, Vtrum etiam ante peccatum fuerint homini necessaria sacramenta. ubi illa vox etiam, aperte indicat, in articulo præcedenti sermonem fuisse de homine post peccatum, alioquin non cohæreret querere statim, vtrum etiam ante peccatum indigeret sacramentis. Confirmatur secundò, quia in nullo alio articulo

D 3

querit

I.
Quomodo nam
cessitas hic
intelligatur.